

Після розпаду Радянського Союзу було реорганізовано й Академію педагогічних наук СРСР. Вона стала Російською академією освіти. У 1992 р. Указом Президента України було засновано Академію педагогічних наук України і першими академіками-засновниками, згідно з цим Указом, стали 15 колишніх дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів АПН СРСР. Серед них був і О.А. Захаренко.

На базі Сахнівської ЗОШ неодноразово проводилися солідні виїзні засідання наукових рад, науково-практичні конференції за участю провідних вітчизняних і зарубіжних вчених. Задовго до урядової постанови цю школу стали називати не інакше, як "школою Захаренка". Наприклад, у листопаді 1998 р. Уманський педагогічний університет імені Павла Тичини провів науково-методичну конференцію "Авторська школа О.А. Захаренка", в роботі якої взяв участь директор Сахнівської школи. У 2000 р. було опубліковано матеріали цієї конференції.

Висновки... Сьогодні і в майбутньому ім'я Олександра Антоновича Захаренка, як оберег, має захистити Сахнівську школу від матеріальних та інших негараздів. Уберегти цю "Мекку вітчизняної педагогіки" – справа честі не лише педагогічного колективу школи, а й Міністерства освіти і науки України, всіх нас.

В умовах сьогодення, коли професія вчителя, як і науковця, не входять у число найпрестижніших для молоді, приклад професійного подвигу О.А. Захаренка може стати орієнтиром для молодих людей, а може й стане темою серйозного наукового дослідження.

Анотація

У статті подана нова інформація з біографії видатного українського педагога О. Захаренка, виділено основні риси його творчого пошуку.

Анотація

В статье подана новая информация из биографии выдающегося украинского педагога А.Захаренко, выделены основные черты его творческого почерка.

Подано до редакції 26.02.08

© 2008

Пилип Г.М.

РОЛЬ МЕДИЧНИХ ІНСТИТУТІВ У РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ (II половина XX ст.)

Постановка проблеми у загальному вигляді... Розвиток освіти в Україні невід'ємно пов'язаний із становленням української держави. За роки незалежності України створена нова законодавча та нормативно-правова база функціонування освітньої галузі, системно здійснюється реформування та модернізація її структури, змісту, форм та методів навчання, удосконалюється управління закладами освіти на основі принципів гуманізму та демократії.

На всіх етапах розвитку нашої країни питання становлення, динаміки і вдосконалення системи медичної освіти було предметом особливої уваги державної влади. Вища медична освіта України має свою історію, яка нерозривно пов'язана з її політичним, економічним, соціальним і культурним життям, тому на фоні сучасних реформ і перетворень у незалежній Україні проблема забезпечення медицини професійно освіченими фахівцями є актуальною. Однак належного вивчення розвитку вищої медичної освіти науковцями не спостерігалось. У зв'язку із зазначеним вище *об'єктом дослідження* обрано розвиток медичних інститутів у західних областях України в другій половині XX століття.

Предмет дослідження – діяльність медичних інститутів західного регіону України.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування доцільності функціонування вищих навчальних закладів медичного профілю та їх вклад у розвиток охорони здоров'я в даному регіоні.

Завдання статті – дослідити вклад медичних інститутів у розвиток охорони здоров'я західного регіону України.

Виклад основного матеріалу дослідження... Після звільнення Західної України від німецько-фашистських загарбників дані території розпочали свій новий розвиток у складі радянської України. Після панування Польщі та Румунії в цьому краї закладів охорони здоров'я практично не було, а ті, які функціонували були зосереджені у містах. Медична допомога надавалася приватними лікарями і була платною, що робило її недоступною для більшості населення. Корінне населення було бідним, страждало на численні небезпечні хвороби такі як туберкульоз, трахому, дифтерію тощо. Перед владою постало завдання створити заклади охорони здоров'я в регіоні, зробити медичну допомогу загальнодоступною, безкоштовною для всіх. Необхідно було ліквідувати небезпечні інфекційні хвороби, покращити здоров'я населення. Для підготовки висококваліфікованих лікарів, які б працювали в регіоні у Чернівецькій, Станіславській (нині Івано-Франківській), Закарпатській областях були відкриті медичні інститути. Вони стали культурними, науковими та освітянськими осередками в регіоні. В медичних інститутах не тільки готували кадри для закладів охорони здоров'я, але й стали кузницею молодих науковців у галузі медицини. Для роботи в інституті запрошувалися видатні вчені – медики з

інших медінститутів України та Радянського Союзу, тому що на той час в даному регіоні ще не було в достатній кількості провідних науковців у галузі медицини. Професори, доценти не тільки читали лекції та проводили практичні заняття, але й очолювали студентські наукові гуртки, де майбутні лікарі могли поглиблювати свої знання з тих чи інших розділів окремих дисциплін. Студенти також ще зі студентської лави починали займатися науковою роботою, вивчаючи певні актуальні на той час проблеми. Разом з висококваліфікованими педагогами вони проводили певну експериментальну роботу по вивченню окремих проблем медицини.

Професорсько-викладацький склад медичних інститутів займався не тільки підготовкою майбутніх лікарів, але й значну допомогу надавав закладам охорони здоров'я областей. Так, після звільнення Чернівецької області від фашистських загарбників у регіоні була лише одна дитяча лікарня, яка була у приватній власності. Грудні діти не лікувалися через відсутність спеціального відділення. Лікарі, які працювали у даному закладі, не мали високої кваліфікації, тому що основна практична діяльність здійснювалася в домашніх умовах. Догляд за хворими здійснювали монахині монастиря. У селах дитячих лікарів взагалі не було. До 60 % дітей в області перебували на штучному годуванні, що було причиною високої дитячої смертності через гіпотрофію, порушення травлення та інфекційні захворювання. У 1945 році в області вже працювали 41 педіатр із східної області України, а в 1953 році – 159. викладачі медичного інституту надавали значну допомогу розвитку педіатрії у краї. Вони проводили консультативний прийом хворих у лікарнях, які тоді відкривалися, розробляли та впроваджували нові методи діагностики та лікування різних дитячих хвороб. На кафедрі педіатрії функціонували для практичних лікарів курси підвищення кваліфікації, де їм провідні спеціалісти, професори та доценти читали лекції про досягнення медицини у даній галузі, знайомили з новими методами діагностики та лікування найпоширеніших та небезпечних дитячих хвороб. На базі кафедри проходили удосконалення практичні лікарі з різних районів області з відривом від роботи. Для дільничних лікарів було створено спеціальні «декадники», на яких читалися лекції та проводилися семінари на різноманітні теми. Завдяки науковцям медичного інституту в 1953 році були створені курси для працівників дитячих ясел, на яких практичних лікарів ознайомили з методикою ранньої діагностики та лікування туберкульозного менінгіту, кишкових інфекцій, дитячого ревматизму тощо. Так, в 1949 році вперше на Буковині було створено центр лікування туберкульозного менінгіту, який очолив доцент Гудзенко. [1] На інших клінічних кафедрах практичні лікарі мали змогу пройти курси удосконалення з відривом від роботи впродовж 3-х – 6-ти місяців, щоб удосконалити свої знання та оволодіти новітніми методами лікування та діагностики окремих захворювань. Також професорсько-викладацьким складом на базі клінічних кафедр медінститутів західних областей були організовані короткотривалі переривчасті курси для практичних лікарів, де їм читали лекції, проводили семінари по попередньо узгодженій з адміністрацією та відділом охорони здоров'я тематиці. Декадники, які організовувалися при медичних інститутах, сприяли поглибленню знань лікарів районних та сільських амбулаторій, залученню їх до оволодіння новими практичними навиками щодо обстеження хворих та діагностики хвороб із застосуванням різноманітної медичної апаратури. Висококваліфіковані викладачі медінституту проводили у клініках короткотривалі обходи важких та складних щодо діагностики та лікування хворих. Також практичні лікарі на базі клінічних кафедр мали змогу займатися науковою роботою. Провідні професори та доценти клінічних кафедр медінституту проводили планові обходи хворих разом з лікарями базових лікарень та здійснювали прийом у поліклініках.

Значну допомогу надавали науковці медінституту по діагностиці та лікуванню небезпечних хвороб. Вони також допомагали вивчити природу, шляхи поширення та профілактику деяких захворювань. Так, науковці Чернівецького медінституту допомогли вивчити та ліквідувати Буковинську лихоманку, яка вражала лісорубів краю у весняний період. Завдяки медикам було врятоване життя багатьох людей. [2].

Співробітники - науковці Станіславського медичного інституту також значну роботу проводили із практичними лікарями краю. Вони допомогли в лікуванні та ліквідації тифу, що вражав людей області в 40-х роках ХХ століття. Під час виїздів на бази медінституту, що функціонували в районах області, де проходили практику студенти четвертого та шостого курсів, доценти та провідні фахівці вузу здійснювали консультативний прийом хворих у поліклініках, обходи важкохворих в стаціонарах. Хірурги та акушер-гінекологи також брали участь у проведенні складних оперативних втручань. Працівники медінституту також читали лекції медперсоналу районних лікарень та сільських амбулаторій про досягнення медицини щодо діагностики та лікування деяких хвороб. Значну увагу у своїх лекціях працівники медінститутів приділяли здоровому способу життя людей та профілактиці небезпечних та поширених хвороб. Враховуючи високу захворюваність людей, що проживали в гірських районах Чернівецької та Станіславської (нині Івано-Франківської) областей на ендемічний зоб науковці медінститутів вивчали дану проблему, а в подальшому допомогли розробити методи діагностики та лікування даного захворювання. Вони також вивчали умови праці робітників нафтодобувної та нафтопереробної промисловості Івано-Франківщини з метою зменшення травматизму серед працівників галузі.[3]. На базі кафедр медичного інституту щорічно проводилися на різну тематику наукові конференції не тільки для науковців вузів, але й для практичних лікарів, на яких висвітлювалися новітні досягнення медицини. по матеріалам наукових конференцій друкувалися збірники, які розповсюджувалися серед медичних працівників.

Доценти та професори медичних інститутів надавали лікарям закладів охорони здоров'я практичну та теоретичну допомогу щодо проведення наукових досліджень по вивченню окремих питань медицини. Вони також при потребі проводили рецензування історій хвороб складних хворих, надавали консультативну допомогу по лікуванню та діагностиці захворювань. Висококваліфіковані спеціалісти медичного інституту здійснювали шефську роботу над закладами охорони здоров'я краю. Вони займалися підвищенням кваліфікації практичних лікарів на місцевих базах. На робочих місцях у клініках та на кафедрах здійснювалася спеціалізація лікарів. [4]

Висновки... Допомога, яка надавалася працівниками медичних інститутів закладам охорони здоров'я сприяла зменшенню захворюваності населення на різноманітні небезпечні недуги, зниженню смертності дитячого та дорослого населення та більш високій кваліфікації практичних лікарів. Робота науковців – медиків дозволила ліквідувати у західних областях України такі хвороби як трахома, геморагічну лихоманку, епідемію тифу, знизити захворюваність на туберкульоз, інфекційні хвороби, а також пропаганді серед населення принципів здорового способу життя.

Література

1. Черновицкий государственный медицинский институт. Учебная часть. Отчеты кафедр о помощи органам здравоохранения за 1944 – 1954 гг., 80с.
2. Черновицкий государственный медицинский институт. Учебная часть. Историческая справка института за 1952 год, 79с.
3. Ивано-Франковский государственный медицинский институт. Планы работы института и кафедр по оказанию помощи органам здравоохранения на 1950 – 1951 уч. год, 82с.
4. Доклад на расширенном заседании ученого совета «10 лет существования института (1944 – 1954 гг.), 46с.

Анотація

У статті теоретично обґрунтовано особливості функціонування вищих навчальних закладів медичного профілю західних областей України і розкрито їх роль у розвитку охорони здоров'я в регіоні.

Аннотация

В статье теоретически обосновано особенности функционирования высших учебных заведений медицинского профиля западных областей Украины и раскрыта их роль в развитии охраны здоровья в регионе.

© 2008

Роляк А.О.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ДАНІЇ: ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В останні роки нашого століття соціокультурна ситуація в Україні суттєво змінилась. Україна наближається стрімкими темпами до Європейської спільноти, будуючи демократичну державу, засновану на принципово нових засадах, що підвищує ступінь свободи і відповідальності кожного громадянина за власний добробут та процвітання всього суспільства. Отже людський фактор в сучасному світі стає основним ресурсом розвитку любої країни, фактором, який забезпечує її стабільність і прогрес. Україні, як і будь-якій Європейській країні, потрібні мобільні, висококваліфіковані спеціалісти, спроможні приймати самостійні рішення в умовах швидкоплинності та мінливості світових процесів, що, безумовно, висуває особливі вимоги до системи освіти в цілому, включаючи і систему професійної освіти педагогів. Оскільки саме вчитель має унікальну можливість задавати напрям і зміст інтелектуальному розвитку громадянина, сприяти особистісному становленню та соціальному самовизначенню людини.

Однак, потрібно визнати, що педагогічна освіта в Україні сьогодні знаходиться у складному становищі: з одного боку, на рівні всієї країни, чітко виявляється тенденція до реформування, а з другого – на місцевих рівнях, існує внутрішній опір інноваційним явищам, і невідповідність отриманих знань якісним світовим показникам, а отже українським спеціалістам важко конкурувати на міжнародному ринку праці. Така ситуація вимагає обґрунтування нових підходів до навчання і виховання майбутніх педагогів та внесення серйозних коректив до всієї системи освіти.

З огляду на це важливим чинником є вивчення історії розвитку, теорії і практики організації педагогічної освіти провідних країн Європи і, зокрема Данії, яка накопичила позитивний досвід у реформуванні всіх важливих ланок освіти, формуванні педагогічної, або освітянської еліти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Аналіз наукових джерел дозволив констатувати, що деякі аспекти функціонування системи освіти Данії висвітлені в працях дослідників: О.Леонтієвої, Е.Н.Сугрובової, Б.Йордана, М.Т.Громкової, В.О.Ісаєва, Л.М.Лесохіної, Л.Шкоркиної, Л.Р.Скоу, Й.Берг, Р.Лунд, П.Ремес, Г.Ларсон, С.Тессе та ін. Певна увага особливостям освіти Данії приділяється у міжнародних документах ЮНЕСКО, Ради Європи, Організації Міжнародного Співробітництва і Розвитку, Міжнародної Організації Праці та ін. Проте, аналізу системи професійної підготовки вчителів Данії в історико-ретроспективному аспекті не приділялося належної уваги.

Формулювання цілей статті... Це зумовило вибір теми нашої наукової статті, мета якої – дослідити історичні та соціальні передумови розвитку данської системи педагогічної освіти. Досягнення поставленої мети